
Inledning

Om man slår upp ordet projektion i *The Language of Psychoanalysis* eller i *A Dictionary of Kleinian Thought* ser man få uppslagsord som tilldelas lika stort utrymme. Vi har alltså att göra med en psykologisk process av central betydelse, såväl för vårt normala fungerande som ännu mera påtagligt vid patologiska tillstånd. Ordet projektion är inte något psykoanalytisk teori har monopol på – det förekommer inom andra vetenskaper som neurofysiologi och matematik. Inom psykoanalysen är begreppet oundgängligt för att förstå ett grundläggande funktionssätt i det psykiska livet. Projektion är inte helt enkelt att definiera, något som gäller många av de begrepp psykoanalysen använder sig av. För Freud ligger tonvikten på begreppets funktion av försvar: att tillskriva någon annan eller yttervärlden känslor, kvaliteter eller önskningar som subjektet förkastar, vägrar att erkänna inom sig själv. Hos Freud finns ingen systematisk framställning av projektionsbegreppet. Freud skrev en sådan sammanhängande presentation av projektionsbegreppet som var tänkt att ingå i de metapsykologiska skrifterna, han tvekade dock att publicera den och den har hittills inte återfunnits.

Projektiv identifikation – begreppet myntades av Melanie Klein – syftar på en process där subjektet gör sig av med onda delar av sig själv (eller hela) genom att projicera dessa in i modern. Också detta begrepp har genom tongivande postkleinianska teoretiker som Bion och Meltzer kommit att få nya betydelser. Medan det för Klein representerar en destruktiv process av försvarskaraktär fäster till exempel Bion uppmärksamhet på att projektiv identifikation inte bara betecknar en process att göra sig av med oacceptabla inre objekt utan i lika hög grad utgör en modell

för det späda barnets sätt att kommunicera med modern. I det senare fallet projicerar barnet förvisso in delar av sig själv i modern men inte i det huvudsakliga syftet att förstöra densamma utan för att själv bli känd av modern och få hjälp att smälta och omvandla psykisk smärta till en uthärdlig form.

Som alltid i ett Divannummer har associationerna och följaktligen bidragen gått i olika riktningar om än inspirerade av fenomenet projektion. Vi inleder med en artikel av Donald Melzer om personlighetens bräcklighet. I ljust av sin teori om den ständigt närvarande projektiva identifikationen visar han hur lätt vi blir offer för primitiva tankeprocesser. Clarence Crafoord och Barbro Sigfridsson intervjuar Mats Ek om dennes uppsättning av *Köpmannen i Venedig* på Dramaten. Det blir ett vindlande samtal om teaterns förmåga att på scenen gestalta känslor och fantasier.

Med anledning av Johan Normans död publicerar vi ett utdrag ur antologin *Motöverföring* där han på ett bestickande sätt åskådliggör en typ av omedveten kommunikation som hela tiden pågår mellan människor och som vi alla känner igen.

Christine Falkenland beskriver i romanen *Öde* en ung kvinnas psykoanalys. Agnes Mesterton belyser vissa centrala teman i romanen utifrån begrepp som symbolisering, konkret tänkande och abjektion. Clarence Crafoord lägger märke till alla projektioner som äger rum på en golfgrunda. Walter Benjamin har skrivit en förtätad text som tål att läsas, nej snarare kräver att läsas om och om igen, till dess man ser hur elegant han formulerar en hel teori om språket, poetiskt och precist på en och samma gång.

Den amerikanska författaren Siri Hust-

---

vedt har skrivit flera mycket uppmärksammade romaner, bland annat *Ögonbindeln* och nu senast *Vad jag älskade*. Den kvinnliga huvudpersonen i *Ögonbindeln* antar olika identiteter och Maria Yassa analyserar romanen som en självstudie i hysteri. Samuel Ödmann, samtida med Almqvist och Geijer, får med Magnus Halldin en både inkännande och humoristisk skildrare. Hela världen projiceras in i denna lärda mans sängkammare.

Jurgen Reeder skriver om psykoanalysens utveckling under de drygt hundra år den funnits till och sätter in den nuvarande krisen i ett historiskt och aktuellt perspektiv.

Kongenialt med detta nummers tema är

konstnären Mikael Lundbergs bilder. Han har låtit oss publicera delar av ett konstverk "the mirror between us" som i sin helhet kommer att visas på biennalen i Tirana. Med kameranlinsen tränger han in i enskilda människans hem, en voyeur, och det sätter igång vår fantasi om vad som sker därinne bakom fönsterrutorna och jalsierna. En verfremdungseffekt varigenom det högst vardagliga kan upplevas hotfullt, mystiskt eller laddat med dolda betydelser.

Agnes Mesterton
Nina Weibull